

Dobri možje v decembru

Slovenija je ena redkih tistih držav, kjer nosijo darila kar trije dobri možje: najprej Miklavž nato Božiček in dedek Mraz.

SVETI MIKLAVŽ

Nikolaj iz Mire se je rodil okrog leta 270 v današnji Turčiji. Ta dan je tudi njegov godovni dan in zato takrat zjutraj dobimo darila. Bil je krščanski škof, kasneje pa je postal svetnik. Je zaščitnik mornarjev in ribičev.

Njegovo pravo ime uporabljamo zlasti, ko govorimo o njem kot o zgodovinski osebnosti, ime Sveti Miklavž pa uporabljamo, kadar govorimo o njem kot o dobrem možu, ki otrokom prinaša darila v začetku decembra. Pravijo, da je bil Nikolaj sin premožnejših staršev, vendar je vse svoje premoženje razdal revnim in ubogim. Ljudsko slovstvo je razvilo mit o tem, da je revnim hčeram podaril tri zlate krogle, zato že od nekdaj velja za radodarnega svetnika, ki obdaruje pridne otroke, porednim pa prinese šibo.

Sveti Miklavž je svetnik in zato k nam prihaja iz nebes. Oblečen je v liturgična oblačila, na glavi ima škofovsko mitro. V roki pa drži škofovsko palico. Spremljajo ga angeli in parklji. Kako sveti Miklavž prihaja, ne vemo. Nekateri sicer menijo, da prihaja peš ali tudi na saneh, ki jih vlečejo konji.

»Spominjam se, kako me je bilo strah, ko je Miklavž 5. decembra zvečer hodil naokrog v spremstvu parkeljnov. Ti so imeli s seboj debele in dolge verige in so strašno rožljali z njimi. Otroci smo bili tako prestrašeni, da smo se poskrili pod mizo v kuhinji ali na kako drugo mesto, ki se nam je zdelo varno. Še sedaj se spomnim, kako mi je srce bunkalo v prsih, čeprav nisem bila poreden otrok. Oddahnila sem si šele, ko sem ugotovila, da so parkeljni zapustili našo vežo in odšli k naslednji hiši. Zjutraj pa je bilo čisto drugače. Otroci smo pozabili na hudobce in smo se veselili, ko smo našli Miklavževo darilo. Pri nas smo otroci vedno nastavili pehar, kamor nam je potem čez noč Miklavž položil darilo. Darila so bila skromna, ampak smo se jih kljub temu resnično razveselili. Največkrat smo dobili nekaj piškotov, kakšen bombon, liziko, največ pa je bilo domačega suhega sadja – jabolčni krhlji, suhe slive, suhe hruške in rožiči pa dve ali tri pomaranče. Vsako leto pa sem dobila v peharju tudi doma spletene volnene nogavice, rokavice in kapo. Ponosno in radostno smo vse razkazovali domačim. Včasih pa je kdo dobil tudi šibo, ki je bila opozorilo, da otrok ni bil vedno priden in se mora zato v prihodnje poboljšati. Miklavž nam je nosil darila, vse dokler smo verjeli, da obstaja, potem se nam je pa izneveril.«

BOŽIČEK

Božiček obdaruje pridne otroke noč pred Božičem. Razvil se je v Združenih državah Amerike. Legenda o njem je nastala postopoma, v ustvarjanje pa so bili vključeni tudi Turki, Nizozemci in Američani. Mit se je v druge države širil preko ameriških filmov in pesmi. Tako se je iz legende o dobrem svetniku razvila zgodba o možu iz severnega pola. Njegovo današnjo podobo poznamo iz 20.

stoletja, ko je Božiček v rdečem plašču z belo obrobo prvič nastopal v reklamnem oglasu za coca-colo. V Sloveniji so božič praznovali kot dan rojstva Odrešenika, le malo katera družina pa je na božično noč prevzela nemški način obdarovanja.

Božiček stanuje na severnem tečaju, ob obdarovanju pa ga spremljajo škratje. Oblečen je v škratovska oblačila iz rdečega krzna z rdečo obrobo. Pripelje se s sanmi, ki jih po zraku vlečejo severni jeleni. Prvi v vpregi je jelenček Rudolf z rdečim noskom.

»Včasih smo živeli skromno in tako smo tudi praznovali, čeprav takrat nismo vedeli, da smo tako skromni. Otroci smo uživali v prazničnem vzdušju in nam je bilo lepo. Spomnim se, da smo za božič vedno postavili božično smrekico, ki sva jo šla z očetom iskat v bližnji gozd, ki je bil sosedov in nama je sosed dovolil posekati drevesce. Okrasili smo jo z doma narejenimi okraski. Ni imela lučk kot v današnjih časih, ampak smo jo okrasili z majhnimi svečkami, ki smo jih prižgali na božični večer. Za božič je moja mama vedno spekla orehovo potico. Kadar je bila na mizi potica, je bil za nas velik praznik. Naredila je zelo dobro potico, ker je bila debelo nadevana z orehovim nadevom. Orehe nam je dala moja stara mama, ki je imela pri hiši dva oreha in jih zato ni primanjkovalo. Božiček nam pa ni nosil daril, tudi v večini drugih družin niso prejeli božičnih daril.«

DEDEK MRAZ

Dedek Mraz je mitološki dobrotnik, ki obdaruje otroke teden pred novim letom ali iz 31. decembra na 1. januarja. Legenda naj bi nastala na ruskem severu in po takratnih verovanjih dedek Mraz ni bil dobričina, temveč je simboliziral temo in smrt. Šele kasneje se je spremenil v prijaznega obdarovalca.

V Slovenijo je bil dedek Mraz prenesen iz Rusije po 2. svetovni vojni. Slovenija mu je dodala svoj pečat na obleki in kraju, kjer naj bi živel. Tako je v Sloveniji obveljalo, da živi pod Triglavom v Kekčevi deželi. Obleka, ki jo nosi, je iz ovčjega krzna s slovenskimi vzorci (največkrat gorenjskimi nageljni). Na glavi ima tradicionalno polhovko in hodi naokrog s

sprehajalno palico v roki. Na nogah ima rjave ali črne usnjene čevlje. Poročen je s starko Zimo.

Dedek Mraz ima vse otroke zelo rad in ne dela nikakršnih razlik med njimi. Spremljajo ga lahko palčki, živali ali snežinke. Pripelje se s sanmi, ki jih vlečejo konji.

»Ko sem bila jaz majhna, smo pri nas praznovali božič, novo leto pa ni bilo ravno praznično. 1. januarja smo imeli malo boljše – nedeljsko – kosilo, to je pa tudi vse, česar se spomnim ob novem letu. Tako je bilo vse do kakšnega 3. ali 4. razreda osnovne šole, ko nas je začel obiskovati dedek Mraz. Prevzel je Miklavževo nalogo prinašanja daril.« (Ustni vir, Milena Garantini, 10. 12. 2016.)

Trije decembrski dobri možje so na zunaj prijatelji, a med seboj tekmujejo, koga imajo otroci raje.

Kaj pa Vi? Vam je ljubši Dedek Mraz, Božiček ali Sveti Miklavž?

Ajda, Tjaša, Jaka, Nika, Tomi in Karin